

Historie antikoncepce

Kondom – první antikoncepční ochrana

- Nejstarší známé kondomy byly nalezeny na jednom z anglických hradů a pocházejí zhruba z roku 1640. Byly vyrobeny z rybích a zvířecích střev a používaly se spíše k ochraně před pohlavně přenosnými nemocemi než jako metoda ochrany před otěhotněním.
- Od roku 1734 se k ochraně před otěhotněním používaly kondomy vyrobené z jehněčích střev a od roku 1844 se datuje masová výroba gumových kondomů, které se recyklovaly pro pozdější použití.
- Od 30. let 20. století došlo k vylepšení výrobních procesů latexu natolik, že umožňovaly výrobu tenkých a levných kondomů.

Výběr antikoncepce 1. polovina 19. století

- injekce pro výplach pochvy
- vaginální houbičky
- poševní pesary
- cervikální kloboučky (klobouček nasazovaný přímo na děložní čípek)

Vývoj antikoncepční pilulky

- 600 př. n. l. řeční kolonizátoři objevili v severní Africe (dnešní Libyi) rostlinu Silphion, která je všeobecně považována za první perorální antikoncepci. Antikoncepční pilulka tak, jak ji známe dnes, byla předmětem vize Margaret Sangerové, ženy, které zemřela maminka následkem porodu 11 dětí.
- První antikoncepční pilulka byla schválena roku 1960 v USA
- V roce 1965 byla v Československu registrována pilulka pod názvem Antigest, jako první v celém východním bloku. V roce 1967 NDR registrovalo pilulku Ovosiston. Zprvu bylo možné tyto preparáty předepisovat jen vdaným ženám.

Vývoj dalších antikoncepčních metod na konci 20. století

- roku 1990 nitroděložní hormonální tělíka
- roku 1992 první injekce s několikaměsíčním antikoncepčním účinkem
- roku 1998 „pilulka po“ k použití do 72 hodin po sexuálním styku
- mezi lety 2000–2002 antikoncepční náplasti a vaginální kroužky

Hormonální antikoncepce

- tři vlastnosti moderní antikoncepce, kterými jsou jednoznačně – šetrnost, bezpečnost a spolehlivost
- Existují dva typy antikoncepce užívané ústně - kombinovaná orální kontracepce obsahující ethinylestradiol a jeden z mnoha gestagenů nebo tablety obsahující pouze gestagen
- Jsou-li užívány během těhotenství, nezvyšují riziko potratu ani nezpůsobují vrozené vady

Kombinované preparáty HAK

- Kombinované preparáty působí několika mechanismy
- **Primárním** je inhibice ovulace
- **Sekundární** účinky lze rozdělit na *preimplantační* (zahušťují hlen, zpomalují motilitu vejcovodů a řasinkového epitelu v nich), *periimplantační* (ovlivněním endometria brání nidaci) a *postimplantační* (nezabrání samotné nidaci, ale udržení těhotenství). Periimplantační a postimplantační sekundární účinky jsou postfertilizační, tj. **abortivní (způsobující potrat)** – dochází při nich k **odumření oplodněného vajíčka**.

HAK jeho jiné využití

- Hormonální antikoncepce potlačením cyklického růstu a zrání folikulů brání tvorbě ovariálních cyst, proto se nasazuje u syndromu polycystických vaječníků.
- Další indikací je endometrióza, neboť se potlačí plnění krví endometriomů a vzniku tzv.čokoládových cyst.

Kontraindikace HAK

- Hormonální antikoncepce se nesmí předepsat ženám, které někdy prodělaly hlubokou žilní trombózu nebo mají potvrzenou některou z mutací zvyšující srážlivost krve
- ženám s nádory prsu, vaječníků, dělohy, pokud jsou tyto nádory svým růstem závislé na hormonech.
- Hormonální antikoncepci dále nemají dostat ženy s nekorigovaným vysokým tlakem, labilní cukrovkou, ženy obézní, zejména jsou-li navíc starší 35 let a jsou těžké kuřačky. U těchto žen je předpis jistě možný, ale doporučují se přípravky s co nejnižším obsahem estrogenů a bedlivá lékařská kontrola.
- Dále není vhodná pro ženy trpící těžkou migrénou a některými jaterními poruchami. U žen léčených některými antiepileptiky nebo antibiotiky může naopak dojít k poruše působení pilulek zvýšeným odbouráváním v játrech pak je nutno dávky adekvátně zvýšit.